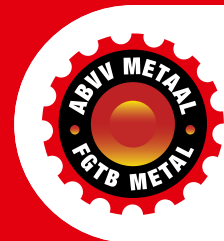

e-doc

BASISINKOMEN: DOENBAAR OF WISHFUL THINKING?

Hoe kan het
basisinkomen
er uitzien?

De laatste maanden pleiten mensen vanuit diverse (zowel linkse als rechtse) ideologische hoek voor de invoering van een basisinkomen. Toch bestaat dit idee al meer dan 200 jaar. Recentelijk kwam het onder andere in het nieuws door het feit dat Zwitserland er een referendum over gaat organiseren.

EXPERIMENTEN IN EUROPA

De Finse overheid gaat elke burger een basisinkomen van 800 euro per maand geven. Daar staat tegenover dat alle andere uitkeringen worden geschrapt. Pas in november volgend jaar zou er een besluit over genomen worden.

Ook in Nederland zijn er gemeenten die experimenteren met een basisinkomen voor mensen in de bijstand. Tegenstanders van het basisinkomen - onder wie premier Rutte - vrezen dat mensen er lui van zouden worden en dat de herverdeeldeffecten te groot zijn. Volgend jaar gaat ook in Utrecht een pilootproject van start.

Hoe het basisinkomen er kan uitzien, werd in volgend [filmpje](#) verduidelijkt.

DAT STEM T OT NADENKEN

Voor sommigen is het een antwoord op de sterk veranderde economie en voor anderen niets meer dan een utopie. Misschien zal je, net zoals ik, naarmate je er verder over nadenkt,

met steeds meer vragen geconfronteerd worden.

Ofschoon het soms nogal kort door de bocht "gratis geld voor iedereen" wordt genoemd, schuilt hier misschien toch wel een sociale hervorming achter. In ieder geval een gedachtengoed dat het waard kan zijn om over te discussiëren. Er zijn natuurlijk, zoals bij iedere nieuwe denkpiste om sociale ongelijkheid te bestrijden, zowel fervente voor- als tegenstanders.

Men dweept altijd met het woord Welvaartsstaat. Maar wat is een Welvaartsstaat? Is het niet een staat waar niemand op om het even welke manier van het sociale leven uitgesloten wordt?

Daarom is het nuttig om alvorens de standpunten van voor- en tegenstanders op een rijtje te zetten een klare definitie van basisinkomen te geven. Want de term basisinkomen haalt ook (al dan niet bewust) een aantal vooroordelen naar boven.

DUIDELIJKE DEFINITIE ALS VERTREKPUNT

Het basisinkomen is een inkomen dat:

- aan iedereen wordt toegekend;
- voor de gehele duur van het leven;
- periodiek wordt overgemaakt en heel persoonlijk is;
- onvoorwaardelijk wordt toegekend, zonder met andere inkomens rekening te houden en zonder de tegenprestatie van een job of de bereidheid om een job te accepteren.

Men mag het basisinkomen niet verwarren met het gegarandeerd minimuminkomen en andere uitkeringen die voorwaardelijk zijn. De onvoorwaardelijkheid van het basisinkomen is juist het essentiële onderscheid met de klassieke voorwaardelijke uitkeringen. Verder wordt het onvoorwaardelijk basisinkomen ook toegekend aan de individuele persoon, onafhankelijk van de familiale situatie. Het basisinkomen moet iedereen de kans geven om een menswaardig leven te leiden en deel te nemen aan het maatschappelijk leven in al zijn vormen.

BASISINKOMEN IN DE LOOP VAN DE GESCHIEDENIS

Humanist **Thomas More** opperde begin zestiende eeuw al de mogelijkheid van een 'minimuminkomen voor iedereen'.

In Utopia, dat gepubliceerd werd in Leuven in 1516, heeft de Portugese reiziger Raphael Nonsenso een gesprek met de aartsbisschop van Canterbury. "Een dergelijke regeling zou op een meer doordachte wijze diefstal verhinderen dan dieven tot de dood veroordelen. Geen straf op aarde zal de mensen doen stoppen met stelen, als het hun enige manier is om voedsel te verkrijgen. Het zou veel beter zijn om iedereen te voorzien van sommige bestaansmiddelen."

Johannes Ludovicus Vives (1492-1540) werkte dit plan verder uit; hij wordt beschouwd als de grondlegger van het basisinkomen want hij was de eerste om een gedetailleerd plan uit te werken en te ontwikkelen door een uitgebreide argumentatie te geven, gebaseerd op zowel theologische als pragmatische overwegingen.

In 1776 stelde **Thomas Jefferson**, toentertijd werkzaam als afgevaardigde bij de wetgevende macht in Virginia, voor om 50 hectare grond uit publiek bezit te geven aan ieder bezitloos individu, dat bereid was om dit te bebouwen. Het was het eerste 'homestead' programma, dat later door andere landen gekopieerd werd en waarschijnlijk het eerste overheidsprogramma dat inkomsten voor armen veilig probeerde te stellen.

Verder zijn er in de loop van de 20e eeuw nog talloze 'voorvechters' van het basisinkomen geweest,

politieke figuren zoals de voormalige Amerikaanse president Nixon in 1969 met het Family Assistance Plan, Martin Luther King Jr. schreef er in 1968 over in zijn boek 'Where do we go from here?', maar ook bekende economen zoals Milton Friedman, Paul Samuelson, James Tobin, James Meade en talloze antropologen, professoren en filosofen.

In 1986 werd mede met de Belg Philippe van Parijs (Doctor in de filosofie van de Universiteit van Oxford en professor aan de universiteiten van Louvain-la-Neuve en Harvard.) **BIEN (Basic Income Earth Network)** opgericht.

Het Belgisch Netwerk voor het Basisinkomen is een feitelijke vereniging die werd opgericht op 27 juni 2012. Ter gelegenheid van het 14e congres van het BIEN werd het Belgisch Netwerk het 20e nationaal netwerk dat officieel werd erkend.

LIBERALE VOORSTANDERS?

Basisinkomen of het meer aanlokkelijk klinkende 'gratis geld voor iedereen' kan men vanuit verschillende invalshoeken bekijken. Daarom is het niet altijd duidelijk of dit nu een links of een rechts idee is. Aan beide zijden heeft men zowel voor- als tegenstanders.

Volgens de econoom Charles Clark baseren conservatieve voorstanders zich op twee economische punten: Werkloosheid wordt veroorzaakt door onvolmaaktheden in de arbeidsmarkt. Standaard beleidsvormen moeten worden ontwikkeld om armoede te verkleinen en volledige tewerkstelling te promoten in plaats van inflatie te veroorzaken.

"Door het inkomen gedeeltelijk te scheiden van werk, zal de prikkel van werknemers om te strijden tegen loonsverlagingen aanzienlijk verkleind worden, waardoor arbeidsmarkten flexibeler worden. Hierdoor kunnen lonen, en vandaar arbeidskosten, gemakkelijker aangepast worden aan veranderende economische omstandigheden." (James Meade)

Neoliberale aanhangers zien basisinkomen als een zoveelste opportuniteit om te proberen zich te ontdoen van kritische vakbonden en mutualiteiten en om tegelijk loonsubsidies te voorzien voor de werkgevers. Getuige hiervan onder andere de uitspraak van Roland Duchâtelet: "Basisinkomen is zo een geniaal systeem dat vakbonden niet meer nodig zijn." Dat zegt de zakenman ondanks studies van het IMF en de universiteit van Cambridge die aangeven dat sterke vakbonden zeer zeker nodig zijn.

"Het bestaan van een minimumloon, sterke vakbonden en strenge pro-werknemers-wetgeving zijn essentieel om te verhinderen dat het basisloon uitdraait op een loonsubsidiepolitiek. Als een basisinkomenbeleid echter wordt gezien als vervanging voor een beleid van volledige werkgelegenheid in de traditionele Keynesiaanse¹ zin, dan is dit een grote stap achteruit die schadelijk zou zijn voor alle werknemers.

¹ John Maynard Keynes (een van de invloedrijkste economen van de 20e eeuw) schrijft in zijn 'General Theory of employment, interest and money': "Een overheid moet investeren in de economie om hiermee herstel te stimuleren. Als de overheid bijvoorbeeld een groot infrastructureel project opstart, zal dit leiden tot meer banen en een hogere consumptie en daardoor weer tot een hogere productiviteit. Het niveau van de werkgelegenheid wordt niet door de prijs van de arbeid bepaald, maar door de bestedingen van geld. Een gebrek aan concurrentie is niet het fundamentele probleem en maatregelen om de werkloosheid terug te dringen door de lonen of uitkeringen te verlagen, zijn niet alleen hardvochtig, maar uiteindelijk tevergeefs."

Het basisinkomen zou dan in feite enkel werkgevers subsidiëren, die dan lagere lonen kunnen toepassen...”, aldus de bekende economen Catherine Kavanagh en Charles Clark. (Journal of economic issues, juni 1996)

LINKSE ARGUMENTEN VOOR HET BASISINKOMEN

- **Uitroeien van de armoede**
Met een basisinkomen op de armoedegrens is armoede onder volwassenen statistisch weggewerkt.
- **Verminderen van de ongelijkheid**
In de periode 1970-1973 was de top 1 % van de hoogste inkomens goed voor 11 % van het totale inkomen, terwijl deze groep in de periode 2009-2012 maar liefst 95 % van het totale inkomen verwierf.
- **Een meer ontspannen loopbaan**
Het basisinkomen laat toe dat we ons werk- en gezinsleven beter in balans kunnen brengen.
- **Stimuleren van ondernemerschap**
Je krijgt de mogelijkheid om nieuwe uitdagingen uit te proberen, maar valt niet zonder inkomen.

TEGENARGUMENTEN OPGELIJST

Het meest gehoorde argument van de tegenstanders is de **betaalbaarheid**. Het voorstel in Finland zou de Finse regering 52 miljard euro per jaar kosten. Om iedere volwassen inwoner in België een aanvaardbare levensstandaard te geven, zou het basisinkomen 1080 euro moeten bedragen. Dit zou enerzijds een kost met zich meebrengen voor de overheid van 93 miljard euro zonder de pensioenen mee te tellen. Anderzijds zou er

door het (al dan niet deels) wegval- len van bepaalde uitkeringen een besparing zijn van 67 miljard euro. De eigenlijke kost zou dan 5-6 % extra van het BBP bedragen. Voorstanders daarentegen argumen- teren dan weer dat er verschillende manieren zijn om het basisinkomen te financieren, natuurlijk gelinkt aan de grootte van het uitgekeerde bedrag. Op voorwaarde dat de econo- mie grondig wordt hervormd, kan het basisinkomen gefinancierd wor- den via herverdeling of via een belas- ting op de consumptie. Het is ook mogelijk om een combinatie van deze pistes uit te werken.

Een ander argument is dat een basisinkomen veel **hogere belastingen** met zich mee zou brengen.

Recht op 'luiheid'. Onterechte woordkeuze, omdat ze ervan uitgaat dat het schrappen van de vereiste werkbereidheid zou leiden tot minder werkbereidheid of zelfs tot volle- dig stoppen met werken. Proefpro- jecten hebben echter aangeduid dat men over het algemeen niet minder ging werken. Het basisinkomen is te laag voor velen om aan de behoeften tegemoet te komen. Het is letterlijk een inkomen dat tot doel heeft om in de elementaire behoeften van de mensen te voorzien. Daarnaast is er ruimte om dit basisinkomen aan te vullen met andere inkomens, zoals uit betaalde arbeid.

Nog steeds volgens de studies, en in tegenstelling tot wat men zou den- ken, zou de grote meerderheid van de mensen evenveel als voordien blijven werken. Wel zou een aanzien- lijk deel van de bevolking de tijd die ze besteden aan betaalde arbeid ver- minderen, en zich meer wijden aan niet-betaalde arbeid (helpen van familie, projecten opstarten en

uitwerken, vrije tijdsbesteding, scholing, ...). Door deze verschuiving zouden jobs vrijkomen die kunnen ingevuld worden door de grote groep huidige werklozen. Mensen hebben in het geval van een basisinkomen meer geld om uit te geven. Dit bete- kent naast een serieuze boost voor de economie (en dan vooral de bin- nenlandse) verder ook dat de betaal- baarheid kan gegarandeerd worden door, indien nodig, de belasting op consumptie te verhogen.

WAT DENKT ABVV-METAAL?

Het basisinkomen kan een aanvul- lend instrument kan zijn om de soci- ale zekerheid te ondersteunen en te versterken maar **het mag zeker geen middel zijn om de SZ te onder- graven of af te bouwen**. 150 jaar lang hebben werknemers en vak- bonden met bloed, zweet en tranen gevochten om tot het huidige model te komen. Het zou een onverant- woord avontuur zijn om dit in gevaar te brengen.

In ieder geval moet er iets gedaan worden aan de versterking van de minimumlonen, een echte vermo- gensbelasting (met vermogens- winstbelasting) en vereenvoudiging van de regelgeving.

Ingebed in de structuur en het beheer van onze sociale zekerheid zou een basisinkomen een positief effect kunnen hebben op het werk- baarder maken van loopbanen en armoedebestrijding.

Indien je meer informatie wil over basisinkomen, vind je die op de web- site [Belgisch Netwerk voor Basisinkomen](#). Enkele reportages over basisinkomen: [klik hier](#)

www.abvmetaal.be

